

Kouluruokailu ennen ja nyt (kohderyhmänä alakoululaiset ja seniorit, etä- tai lähitoteutus)

Power Point -esitykseen on koottu valokuvia kouluruokailusta ennen ja nyt. Kuvissa painottuvat vanhemmat kuvat. Tarkoituksena on keskustella niiden pohjalta siitä, millaista kouluruokailu on ollut ennen ja millaista se on nyt. Millaisia eroja ja yhtäläisyyksiä siihen liittyy ja miten kestävä kehitys liittyy kouluruokailuun? Esitystä voi käyttää sellaisenaan työpajan/tunnin alussa keskustelunherättäjänä, tai esitystä voi muokata omiin tarpeisiin sopivaksi ja poimia siitä itselle hyödyllisiä ideoita. Tarkoituksena on, että **materiaalin lisäksi työpajassa voidaan hyödyntää kunkin museon omia kokoelmia, kokoelmaesineitä, arkistodokumentteja tai muistitietoa.** Hotelli- ja ravintolamuseon toteuttamassa hankkeessa oli mukana koululaisten lisäksi ikäihmisiä, ja palautteiden perusteella juuri eri ikäisten kohtaaminen ja ajatusten ja kokemusten vaihtaminen oli työpajojen parasta antia.

Perehdytään aluksi lyhyesti kouluruokailun historiaan esim. katsomalla video kouluruokailusta:

<https://www.youtube.com/watch?v=hkcUQLaDEBo>

Diat 2-7.

- Eri aikakausilta olevien valokuvien avulla voidaan keskustella esimerkiksi ao. aiheista, ja seniorit voivat kertoa omia kokemuksiaan ja muistojaan, joita kuvista herää. Kuvien lisäksi voidaan käyttää museon kokoelmia tai muita materiaaleja.
  - Mitä eroja ja yhtäläisyyksiä vanhoissa kuvissa näkyy nykypäivään verrattuna?
  - Kuinka ruokailu on järjestetty eri aikoina? Missä ja miten on syöty?
  - Millaisia ruokalajeja on tarjottu?
  - Miksi videolla sanottiin, että kouluruoka on ihana mutta joskus vähän inhottava?
  - Miten vanhoissa kuvissa olevien lasten vaatteet eroavat nykyisestä, saako nykyään olla koulussa olla paljain varpain? Miksi silloin oltiin?
  - Miksi lapset näyttävät kovin vakavilta?
  - Missä ja milloin seniorit kävivät koulua?
  - Millaista kouluruokaa silloin oli? Millaisia ruokia oli tarjolla?
  - Millaisia sääntöjä kouluruokailussa oli? Pitikö olla hiljaa, pitikö syödä kaikki?
  - Pitikö kouluun tuoda ruoka-aineita, esimerkiksi marjoja?

Huom! Kerrotaan samalla, että Suomessa ensimmäisenä maana maailmassa aloitettiin kaikkia oppivelvollisia koskeva maksuton kouluruokailu, ja miten se on vaikuttanut tasa-arvoon. Lisätietoja esim. <http://www.elo-saatio.fi/blog/2018/11/09/aikamatka/>

Dia 8. Video kouluruokailusta

- Lopuksi oppilaat voivat kysyä senioreilta kysymyksiä, jos heille jäi vielä kysyttävää keskustelujen jälkeen. Jos kyseessä on useamman tapaamisen projekti, ohjeistetaan oppilaille videon teko. Tarkoituksena on, että oppilaat tekevät videon, jossa he esittelevät omaa kouluruokailuaan senioreille (esim. millainen heidän ruokalansa on, millaista ruokaa on tarjolla, kuinka ruokalassa toimitaan, mikä on koululaisten suosikkiruoka, onko esim. hävikin seurantaa tms.). Jos kyseessä on vain yhden kerran tapaaminen, video on voitu tehdä valmiiksi jo etukätestehtävänä, ja se voidaan katsoa nyt. Jos tapaaminen on koululla, eikä etänä tai museossa, voivat seniorit mahdollisesti osallistua kouluruokailuun ja ruokailla lasten kanssa, jolloin lapset voivat esitellä heille nykypäivän kouluruokailua käytännössä yhdessä syöden.

Dia 9. Mitä kertoisit kouluruokailusta? (Tämä, jos useamman kerran projekti)

- Oppilaat voivat tehdä yksin tai ryhmässä työn, jossa he omalla tavallaan kertovat kouluruokailun merkityksestä. Jos projekti toteutetaan etänä, voidaan työt viedä Padlet-alustalle

(www.padlet.com), jonne voi koota esimerkiksi virtuaalisen näyttelyn kouluruokailusta. Samalle alustalle voi myös viedä esimerkiksi senioreiden kouluruokamuistoja ja oppilaiden tekemän videon. Projektin lopuksi voidaan järjestää etänäyttely!

Sisältöideoita useamman kerran projektiin

- Tutustutaan kouluruokailuun eri maissa, hyviä vinkkejä esim. sivustolla: <http://www.elosaatio.fi/blog/2018/11/12/kouluruokailu-meilla-ja-muualla/>
- Pohditaan yhdessä, miten kestävä kehitys näkyy ja on näkynyt kouluruokailussa, esim.
  - **Ekologinen kestävä kehitys:** kasvien käyttö, ruokahävikin vähentäminen, jätteiden kierrätys.
    - Syödäänkö koulussanne paljon kasvisruokaa, onko kasvisruokapäiviä?
    - Miksi vältetään ruokahävikkiä?
    - Puhuttiinko näistä asioista senioreiden kouluajana?
  - **Kulttuurinen kestävä kehitys:** ruokaperinteiden välittäminen, teemat ja juhlat, uusien ruokaperinteiden ja ruokakulttuureiden omaksuminen, ruuan arvostaminen.
    - Millaisia ruokajuhlia vietetään koulussanne? (Joulu, pääsiäinen, mitä muuta? Onko muihin ruokakulttuureihin liittyviä juhlapäiviä?)
    - Mitä ruokajuhlia vietettiin senioreiden aikana? Mitä silloin syötiin?
    - Jos ruoka on outoa, maistatko?
  - **Sosiaalinen kestävä kehitys:** luo tasa-arvoa (etenkin ennen mahdollisesti myös vähävaraisten perheiden lasten kouluun pääsyn, nykyään sama tilanne on monessa muussa maassa kuin Suomessa), kaikille ilmainen ja tasapuolinen -> harvinaista maailmassa, terveellinen, opitaan hyviä ruokailutapoja, ruokaillaan yhdessä.
    - Mitä hyvää suomalaisessa kouluruokailussa on?
    - Miksi suomalainen kouluruokailu on ilmaista perheille? (Halutaan, että kaikki koululaiset saisivat täysipainoisen aterian jaksakseen opiskella).
    - Mikä on tärkein sääntö ruokailussa?
    - Saako jutella?
    - Kiinnittävätkö oppilaat huomiota lautasmalliin?
    - Oliko senioreiden aikana lautasmallia tai opastettiin ruokailussa?
- Kouluruokailu elää ajassa ja muuttuu kuten koko ruokakulttuuri. Myös kouluruokaan on tullut vaikutteita muista ruokakulttuureista, ja tämä on lisännyt erilaisten raaka-aineiden ja erityisesti mausteiden käyttöä kouluruoassa. Ruokakulttuurin monimuotoisuutta voi pohtia aistilähtöisten tehtävien kautta ja lisätä samalla ruokarohkeutta.
  - Lisätietoa esim. <https://www.ruokatutka.fi/artikkelit/makukoulu-aistit-kayttoon/> tai <https://syohyvaa.fi/makukoulu/>